

Meertaligheid

Opgroeien met twee of meer talen

Wat verstaan we onder meertaligheid?

We spreken van meertaligheid wanneer kinderen tijdens hun ontwikkeling in aanraking komen met twee of meer talen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ouders met verschillende moedertalen of kinderen van anderstalige ouders die thuis een andere taal aangeboden krijgen dan op school.

Simultane meertaligheid

Bij simultane meertaligheid worden de talen (enigszins) gelijkwaardig aangeboden. In dit geval worden twee (of meer) taalsystemen gemaakt en een kind heeft dus eigenlijk meerdere moedertalen. Het aanleren van meerdere talen tegelijk vormt geen belemmering.

Successieve meertaligheid

Als talen na elkaar aangeleerd worden, spreek je van successieve meertaligheid. De opgebouwde taalvaardigheid van de moedertaal werkt hierbij door op het aanleren van de tweede taal. Denk bijvoorbeeld aan anderstalige ouders die in Nederland wonen. In deze situatie is het erg belangrijk dat ouders hun moedertaal spreken met hun kind als ze het Nederlands nog niet goed beheersen. Het aanleren van de eerste taal vormt de basis voor het taalgevoel van het kind. Een achterstand bij de start van het spreken van de tweede taal is normaal en wordt meestal binnen een paar jaar weer ingehaald.

Vormt meertaligheid een belemmering in de taalontwikkeling van kinderen?

Meertaligheid vormt in principe geen belemmering voor de taalontwikkeling. Jonge kinderen kunnen meerdere talen naast elkaar leren, begrijpen en spreken. De belangrijkste voorwaarde om de talen goed te kunnen leren is wel dat er voldoende taalaanbod moet zijn in al deze talen. Ook moet dit taalaanbod van goede kwaliteit zijn.

Als er een achterstand is in de Nederlandse taalontwikkeling bij meertalige kinderen kan dat verschillende oorzaken hebben:

- Er is sprake van een TOS
- Er is onvoldoende taalaanbod (geweest)

Hoe verloopt de taalontwikkeling bij een tweede taal?

Het aanleren van een tweede taal verloopt globaal in verschillende fases. Niet iedere taal wordt in hetzelfde tempo aangeleerd.

Nederlandsprekende kinderen zullen bijvoorbeeld Duits sneller leren dan Chinees. Dit heeft te maken met de opbouw en grammatica van de betreffende taal. Het verschilt per kind hoe lang een fase duurt. De fases kunnen elkaar overlappen:

Fase 1:

Het kind gebruikt zijn thuistaal (moedertaal) in de klas, hij begrijpt en spreekt geen Nederlands.

Fase 2:

Het kind zwijgt, dit wordt de stille periode genoemd. Het Nederlands taalbegrip groeit. Deze periode kan wel een jaar duren. Het kind doet mee met de activiteiten in de klas.

Fase 3:

Het kind gebruikt telegramstijl (alleen belangrijke inhoudswoorden om de boodschap duidelijk te maken) en standaarduitingen in het Nederlands.

Fase 4:

Het kind gebruikt de tweede taal actief, zinnen worden complexer. Hierbij komt ook de tussentaalfase voor, waarbij kinderen meerdere talen door elkaar heen gaan gebruiken.

Fase 5:

Het kind zal een voorkeur ontwikkelen wat betreft de taal. Dit kan de thuistaal zijn, maar het kan ook de Nederlandse taal zijn. Dit is afhankelijk van het kind en van het aanbod. Tevens kan het kind zich aanpassen aan de omgeving. Hij kan bijvoorbeeld op school Nederlands spreken en thuis de thuistaal.

NT2 of TOS?

Wanneer een kind nog niet goed Nederlands spreekt, is het soms lastig om te bepalen wat normaal is en wanneer een kind extra hulp nodig heeft. Er is een verschil tussen een normale tweedetaalverwerving en een TOS (taalontwikkelingsstoornis). Bij een TOS heeft een kind hulp nodig van o.a. een logopedist.

NT2

Er zijn geen problemen in de moedertaal, alleen het Nederlands loopt achter. In dit geval is logopedische behandeling niet geïndiceerd. Er is immers geen sprake van een taalstoornis, maar van een normale tweedetaalverwerving.

TOS

Er is een achterstand in alle talen die het kind spreekt. Mijlpalen in de taalontwikkeling (brabbelen, eerste woordjes) zullen bijvoorbeeld in elke taal laat gehaald worden. Wanneer de taalontwikkeling in beide talen achterloopt, is verder onderzoek naar een TOS nodig. Bij meertalige kinderen kan er net als bij ééntalige kinderen sprake zijn van een TOS. Meertaligheid is hier geen oorzaak van.

Hoe bepalen we of de logopedist de taalproblematiek mag behandelen?

De logopedist kan een meertaligheidsanamnese doen en de moedertaal (laten) onderzoeken om te beoordelen of het kind in aanmerking komt voor behandeling.

Over- en onderdiagnosticeren

Overdiagnosticeren

Soms wordt te snel gedacht dat er sprake is van een TOS bij meertalige kinderen, terwijl het kind de tweede taal nog aan het leren is. Dit noemen we overdiagnosticeren. Dat het kind achterloopt in het Nederlands, wil niet zeggen dat er sprake is van een TOS. Door de situatie van het kind in kaart te brengen, kan beoordeeld worden of het gaat om een normale tweedetaalverwerving. Hierbij is het belangrijk om te weten hoe lang en in welke mate het kind al Nederlands aangeboden krijgt en hoe de taalontwikkeling in de thuistaal verloopt.

Onderdiagnosticeren

Het kan ook zijn dat een TOS juist niet wordt opgemerkt bij meertalige kinderen. In dat geval spreken we van onderdiagnosticeren. Een meertalig kind kan net zo goed een TOS hebben als een eentalig kind. Het taalprobleem kan in dit geval niet verklaard worden door meertaligheid. Signalen om op te letten zijn hoe snel het kind het Nederlands oppakt en hoe de thuistaal zich ontwikkelt. Bij twijfel kan altijd een professional ingeschakeld worden. Een audiologisch centrum (Pento/Kentalis) kan moedertaalonderzoek doen en de ontwikkeling breder onderzoeken. De logopedist kan hier een adviserende rol in spelen.

Hulp bij NT2

Wanneer logopedische hulp niet geïndiceerd is (geen TOS), kan een kind op andere manieren hulp krijgen bij de verwerving van de Nederlandse taal. De rol van school is hierin heel groot. School is voor kinderen soms de enige plek waar Nederlands taalaanbod is. Het is belangrijk dat rijke en gevarieerde taal wordt aangeboden.

Het is verstandig als scholen een NT2 programma/methode of plan hebben liggen. Zo kan bijvoorbeeld met een speciale taalklas worden gewerkt. Hierbij wordt met leerlingen die de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen in een apart groepje gewerkt. Er wordt extra veel geïnvesteerd in de woordenschat en het spreken, lezen en schrijven. Daarnaast kunnen kinderen buiten school bijles volgen, dit kan vaak geregeld worden via het sociaal wijkteam.

Ook kunnen kinderen aangemeld worden voor de VoorleesExpress. De VoorleesExpress zorgt er met hulp van vrijwilligers voor dat kinderen van 2 tot 8 jaar met een taalachterstand extra aandacht krijgen. Ze lezen voor, doen taalspelletjes en gaan samen met de ouders aan de slag met taal en leesplezier.

De thuistaal mag er zijn

Een positieve houding tegenover de thuistaal is belangrijk. School kan hier een belangrijke rol in spelen. Op school kan een leerling bijvoorbeeld zijn klasgenootjes leren tellen of woordjes leren in de thuistaal. Ook kan in de klas een talig zwakke leerling aan een talig sterke leerling worden gekoppeld om samen te spelen/oefenen. Keur het daarnaast niet af als kinderen onderling hun thuistaal spreken. Wanneer kinderen sterker worden in de eigen taal, zal dit ook de verwerving van de Nederlandse taal ten goede komen. Dit laatste geldt overigens ook voor de taal die ouder en kind (thuis) onderling spreken.

DAT en CAT

In het onderwijs van meertalige kinderen wordt vaak gebruik gemaakt van de begrippen DAT en CAT.

DAT = dagelijks algemene taalvaardigheid.

Dit gaat over het communiceren in dagelijkse routines. De betekenis van de uitingen zijn door de situatie al min of meer duidelijk. De woordenschat van het kind in de thuistaal biedt ondersteuning. De DAT leren kinderen het snelste, na 2 jaar mag je verwachten dat ze een redelijke mondelinge beheersing hebben van de DAT.

CAT = cognitief abstracte taalvaardigheid.

De taal doet hierbij een sterk beroep op de cognitie en wordt ook wel "schooltaal" genoemd. De inhoud staat los van de situatie. School is vaak de enige plek waar kinderen dit aangeboden krijgen. Het onder de knie krijgen van de CAT duurt vaak veel langer, wel 5 tot 7 jaar. Wanneer kinderen in hun moedertaal al in contact zijn gekomen met schooltaal, gaat dit proces sneller.

Een meertalig kind heeft een taalachterstand in de Nederlandse taal:

